

VALTUUSTOALOITE

Keski-Pohjanmaan maakuntajärven, Lestijärven veden puhtaus ja vaaliminen on meille kaikille tärkeä asia. 1980 luvun alussa järveen päätyi humuskuormituspiikki, jonka johdosta vesi tummui huomattavasti. Neljäskymmenessä vuodessa pikku hiljaa vesi alkoi kirkastua. Viime vuosina on jälleen tapahtunut veden laadun silmin havaittavaa heikkenemistä mm. tummumista, joka taasen lisää järven sisäisen kuormituksen vaikutusta.

Lestijärven valuma-alueilla ja muuallakin on tehty viime vuosina laajassa mittakaavassa soiden ennallistamisia. Paikallisesti tunnetuimpia ennallistamisalueita ovat Tummun- ja Joutennevan alueet sekä Lestijoen ranta-alueet. Tavoitteet ennallistamisilla ovat olleet hyvin moninaiset, hiilensidonnasta ravinteiden pidätykseen ym. Vähemmälle huomiolle toteutuksessa on jätetty ennallistamisalueilta lähtevät humus- ja kiintoainepäästöt. Tutkimuksen mukaan ennallistamisalueilta pääsee humuspäästöjä alapuolisiin vesistöihin 500 kg/hehtaari/vuosi vähintään viiden vuoden ajan. Päästöt jäisivät ilman soilla tehtäviä ennallistamistoimenpiteitä maastoon. Lestijärven valuma-alueilla on toteutettu satojen hehtaarien alalla soiden ennallistamiseksi kaivuritöitä. Ennallistamisia on rahoitettu mm. Helmi-ohjelmasta, jossa toimijoina ovat olleet mm. Ely - keskuskeskukset ja Metsähallituksen Luonto- ja eräpalvelut.

Monilla soilla olemassa olleet ojat ovat tukkeutuneet täysin umpeen ilman mitään toimenpiteitä. Ennallistamistoimien toteutuksessa on ollut myös parantamisen varaa, sillä esimerkiksi Tummunnevalle on viety metsäkoneet puutavaran korjuuseen lokakuussa 2020, vaikka ohjeistuksen mukaan korjuun olisi pitänyt tapahtua talviaikaan maan ollessa jäätyneenä. Kyseisellä ennallistamisalueella puunkorjuusta aiheutunut suopinnan tahallinen rikkominen on lisännyt entisestään humuspäästöjä alapuolisiin vesistöihin.

Lesti- ja Lehtosenjoella on joitakin vuosia sitten kunnostettu koskipaikkoja mm. sorastamalla kalojen (Taimenen) kutupaikoiksi. On hyvin todennäköistä, että kutupaikat on menetetty ennallistamisista lähteneiden humuspäästöjen seurauksena. Lestijärvestä kuivaniemen- ja jokelanlahdelle on kasaantunut huomattavia määriä humusta, joka taasen kiihdyttää heinittymistä ja umpeenkasvua mataloittaen lahtia. Lehtosenjoki valuttaa lahtien tukkeutuessa humusta entistä kauemmaksi järvelle, josta sen poistaminen on erityisen vaikeaa.

Lestijärven kunnan tulee:

- 1) Selvittää kuka on vastuussa tapahtuneista ennallistamisista ja onko ennallistamisessa noudatettu etukäteen laadittua suunnitelmaa. Jos suunnitelmasta on poikettu, kunnan tulee edellyttää ennallistamistyön suorittanutta tahoa korjaamaan aiheuttamansa päästö- ym. vahingot.
- 2) Selvittää, onko kunnan tekninen lautakunta ympäristövalvontaviranomaisena saanut riittävät tiedot Joutennevalla ja Tummunnevalla tapahtuneista ennallistamistoimista, jotta se olisi voinut toteuttaa vesilain mukaista vesitaloushankkeen valvontaa kunnan alueella tapahtuneissa ennallistamisissa.
- 3) Ennallistamisalueille on kaivettu sattumanvaraisesti monttuja, joista on otettu huuhtoutuvia aineksia jälkien tasaamiseksi. Luonnontilaisilla soilla ei ole sellaisia vaaranpaikkoja. Talven tulleet montut jäätyvät ja niissä alkaa hapeton käymisprosessi muodostaen rautayhdisteitä, kevään tullen tulvat huuhtovat montut ja syntyneet yhdisteet kulkeutuvat alapuoliseen vesistöön likaamaan vettä. Lestijärven kunnan tulee valvoa, että kaivetut montut tasataan ennallistamistyöstä vastuussa olevan tahon toimesta, jotta alueiden virkistyskäyttö on jatkossakin turvallista.
- 4) Huolehtia, että Jokelan- ja kuivaniemenlahdelta poistetaan sinne kulkeutunut humus- ja kiintoaines.
- 5) Lisäksi huolehtia, että kalojen kutualueet koskissa tulee kunnostettua ennallistamistyön suorittaneen tahon toimesta.
- 6) Kunnan on varmistettava jatkossa, että ei Lestijärven- eikä sen yläpuolisilla- eikä Lestijoen valuma-alueilla toteuteta soiden ennallistamisia.

Lestijärvi 28.8.2024

Tapio Tuikka

Pyydän kiirehtimään asian käsittelyä, koska aloite liittyy Kunnanhallituksen 21.8.2024 pykälään ”102§ Lestijärven esiselvityshanke ja järvityöryhmän esitys”.

LIITTEET: Tutkimusviite turvemaiden palauttamisesta ja kaksi valokuvaa Tummunnevalta 9/2020 ja 8/2024.